

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

י"ל לוימי רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנגיד הנכבד הר"ח ר' אריה (לייבל) ברה"ח ר' יונה רובין ז"ל

וזאת הברכה

שמחת תורה תשפ"ו | גיליון צ' (שנה ב')

שערי תורה קבט מסכם ומבוא לפרשת השבוע

הפרשה האחרונה בתורה - פרשת וזאת הברכה, כשמה כן היא: עוסקת בברכות שבירך משה את שבטי ישראל סמוך למוותו, כשהוא מזכיר ברכות ותשבחות מיוחדות לכל שבט. הפרשה מסתיימת בפטירתו וקבורתו של משה.

שבח ישראל שקיבלו את התורה • ברכות ותשבחות לשבטים • ברכה לכל ישראל שה' שומר אותם • ראיית משה את כל העתידות • פטירת וקבורת משה • הנהגת יהושע • לא קם נביא כמוהו.

מה בפרשה:

נשיא הפרשה:

א. הקדמה

סמוך לפטירתו בירך משה את השבטים, ובהקדמה לברכות הקדים להזכיר את שבחם וזכותם שראויים הם לברכה, משום שקיבלו את התורה בסיני, והם תמיד ממליכים את ה' בעולם.

ב. ברכות

ברכת ראובן: שיימחל לו מעשה בלהה, ויחיה בזה ובבא. **ברכת יהודה:** שעצמותיו תחזורנה למקומן, ויתקבלו תפילות מלכי יהודה שינצחו במלחמות. **ברכת לוי:** הם עמדו בניסיונות במדבר, לכן יורו הלכות ויקריבו קרבנות, והחשמונאים יצליחו במלחמה.

ברכת בנימין: בארצו יוקם בית המקדש. **ברכת יוסף:** ארצו מבורכת בכל מיני פירות מתוקים, ויהושע מזרוע יהיה כוחו כקריני שור לגנח את כל העמים.

ברכת זבולון ויששכר: הם עשו ביניהם שותפות, וזבולון יתמוך ביששכר העוסק בתורה וקובע את מועדי השנה, ובזכותו ידעו מתי לעלות לרגל. **ברכת גד:** יהיו גיבורים ללחום כנגד האויבים בגבול הארץ. לשבחם ייאמר שהם עברו חלוצים במלחמה לפני העם.

ברכת דן: שיהיו גיבורים, והם ירשו נחלה בשני מקומות בארץ. **ברכת נפתלי:** ארצו מלאה בברכה ה', והם ירשו את הכנרת ואת הקרקע הסמוך. **ברכת אשר:** הוא התברך בבנים ובנחלתו יש ריבוי שמן.

שבט שמעון: לא התברכו בברכה פרטית, בגלל מה שעשו בהיותם בשיטים.

ג. שמירה

משה ברך ברכה כללית לכל ישראל, שגיבוריו שומרים על הגבול, ובהרי הגבול של ארץ ישראל חוצבים ברזל ונחושת. ה' הרוכב בשמים הוא בעזרתו לשמור עליהם ולגרש את האויבים, וכך ישראל יושבים בטח על ארצם.

ד. עתידות

משה עלה להר נבו, שם ראה את כל המאורעות שיהיו בארץ ישראל עד תחיית המתים. משה הלך אל שלשת האבות, אברהם, יצחק ויעקב, ולומר להם שה' קיים שבועתו לתת הארץ ישראל.

ה. הסתלקות

עד יומו האחרון היה משה רבינו בריא וחזק בכל אבריו, ובהיותו בן 120 שנה הוא נפטר ונקבר בעמק מול בית פעור, ומקום קבורתו אינו ידוע. בני ישראל הזכירים בכו והתאבלו על משה במשך שלושים יום, וקיבלו עליהם את הנהגת יהושע, ולא קם עוד נביא בישראל כמוהו.

תזק תזק ונתחזק

הדרן עלך כל התורה כלה
ודעתן עלך כל התורה כלה
לא נתנשי מינן,
ולא נתנשי מינן תורה שבכתב!

שבת של תורה פנינים מאירים לשולחן השבת

המסתפק במועט – מודה לה'

פירוש נפלא כותב הגה"ק רבי יוסף שאול נאטנזון זי"ע, בעל 'שואל ומשיב', בספרו דברי שאול, על הכתוב בפרשת השבוע (לג, כג) וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שֶׁבַע רְצוֹן וּמִלֵּא בְרַכַּת ה'.

בפסוק זה אנו למדים על מעלת אדם המסתפק במועט ואינו רודף אחרי מותרות. שכן אדם שאינו שמח בחלקו ורודף אחרי המותרות, לעולם לא יהיה מרוצה מחלקו, וממילא אף פעם לא יוכל להודות לה', כי תמיד ירגיש שחסר לו. רק כאשר נַפְתָּלִי שֶׁבַע רְצוֹן – הוא שבע רצון במה שיש לו ואינו מתאוה ליותר מכך, אזי – וּמִלֵּא בְרַכַּת ה' – פיו ולשונו מלאים תמיד בברכות והודאות להשי"ת על כל הטוב אשר גמלו!

לא כולם צריכים להיות מרוצים

על הכתוב בפרשת השבוע (דברים לז, ח) וַיִּכְפּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב, מדייק רש"י, שאצל אהרן הכהן נאמר (במדבר כ, כט) שביכו אותו כל בית ישראל, ואילו כאן במיתת משה נאמר בני ישראל בלבד, משום שאת משה ביכו הזכרים בלבד, ואילו את אהרן ביכו גם הנשים, מפני שאהרן היה רודף שלום ונותן שלום בין איש לרעהו.

עלינו להבין, הלא פרשה זו עוסקת בשבחו של משה רבינו, כגון מה שהכתוב מעיד עליו שלא קם נביא כמוהו בישראל, ואם כן, מה הענין להזכיר דווקא כאן ענין זה, שעל משה ביכו רק הזכרים, מה שלכאורה ממעט קצת ממעלתו העצומה של משה לעומת מעלת אהרן אחיו.

אמר על כך הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע ביאור יקר מפז:

בדבר זה בא הכתוב דווקא לספר בשבחו של משה רבינו, כי הנה משה רבינו היה מנהיג ישראל, ובמסגרת תפקידו היה צריך להכריע ולפסוק בדיני תורה, לזכות את הזכאי ולחייב את החייב, וכן היה עליו להוכיח את מי שחייב תוכחה, ומובן מאליו שלא כולם היו שבעי רצון ממנו, ולכן לא ביכו אותו כל בית ישראל. זאת בשונה מאהרן שלא שימש כמנהיג ישראל, והיה יכול להיות אהוב ומקובל על כולם.

דווקא בזאת מוכחת גדולתו של מנהיג, כאשר לא הכל מרוצים ממנו, וזאת כמובן מתוך שהוא עומד על דעתו ומנהיג את כלל ישראל לפי דעת תורה, מבלי לחשוש מאותם המתריסים כנגדו. נמצא שאדרבה שבח הוא למשה רבינו שהנהיג את ישראל ביד רמה, מבלי לשים לב להכישת אהדה בכל הציבור, ועל כך משבחת אותו התורה ויבכו בני ישראל, ולא כל בית ישראל!

אוצר התורה חלומים מתוך הפרשה

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב (לג, ד)
משה בעצמו הוא – מורשה קהלת יעקב, דהיינו שכוחו של משה רבינו מתפשט בכל דור ודור, ונשאר מורשה לבני ישראל לנצח נצחים.

(הגה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע)

וענין מצריי תהיה (לג, ז)

לא תצטרך כלל להילחם עם הגוים, אלא הגוים עצמם ילחמו זה בזה, וחרב איש ברעהו, כך שהעור של כלל ישראל 'מצריי תהיה' – מהצוררים עצמם תהיה.

(פנים יפות, להגה"ק רבי פנחס מפרנקפורט זי"ע)

נפתלי שבע רצון ומלא ברכה ה' (לג, כה)

נפתלי 'שבע רצון' – סופי תיבות 'עני', לרמוז שגם אדם שנגזרה עליו עניות, צריך להיות שבע רצון בחלקו, ובזכות זה יזכה שיקוים בו וּמִלֵּא בְרַכַּת ה'.

(מנחת יהודה, להגה"ק רבי יהודה גופאן זי"ע, מוחמי צנעא-תימן)

חיים של תורה מעלת וחשיבות לימוד חומש ורש"י

ההכנה הנכונה!

כ"ק האדמו"ר ברכת אברהם מסלונים זי"ע היה נוהג, שכשנה שחל שמחת תורה סמוך לשבת בראשית, היה לומד בחול המועד סוכות את כל פרשת בראשית עם פירוש רש"י, ולא היה ממתין בלימוד הפרשה עד אחרי שמחת תורה.

עבור אנשים כערכי זאת ההכנה הנכונה ליום שמעני עצרת ושמחת תורה ולשבת בראשית, ללמוד פירוש רש"י הק', כי זהו רש"י שלימודו עושה רושם גדול להתרחק מהרע ולהתקרב לטוב, ועלינו ליתן שבח להשי"ת שזכינו ללמוד תורה הק' עם פירוש מהרבי של כל ישראל, כי רש"י נקרא רבן של ישראל.

(אשרי האיש)

נישא השבוע:

החזקת תורה

שִׁמְחָה זְבוּלֵן בְּצִאתָהּ וַיִּשְׁשָׁכֶר בְּאֶהְלִיךָ (דברים לג, יח). זְבוּלֵן וַיִּשְׁשָׁכֶר עָשׂוּ שׁוֹתָפוֹת, זְבוּלֵן לַחֲלוֹף יָמִים יִשְׁכּוֹן וְכו' וְנוֹתֵן לַתּוֹף פִּי שֶׁל יִשְׁשָׁכֶר, וְהֵם יוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, לְפִיכָךְ הַקִּדְּוִים זְבוּלֵן לִישְׁשָׁכֶר שֶׁתּוֹרָתוֹ שֶׁל יִשְׁשָׁכֶר עַל יְדֵי זְבוּלֵן הִיָּתָה (רש"י).

שותפות זו בין יששכר לזבולון, המזוכרת כאן בדברי רש"י, לא היתה רק בימים ההם בדורו של משה, אלא בכל דור ודור עד דורנו אנו, נתן הקב"ה את הזכות והזכייה לכל יהודי להיות שותף בהחזקתם של לומדי תורה, ולקבל חלק בלימוד התורה שלהם.

מהעובדות המובאות כאן, נלמד על שגב מעלתם של מחזיקי התורה, אשריהם בעולם הזה וטוב להם לעולם הבא, כאשר בשכר החזקת התורה הם זוכים לאריכות ימים בעולם הזה ולשכר רוחני בעולם הבא.

חובות להחזיק

מפעם לפעם היה הרה"ג רבי דוד גריינמן זצ"ל נוסע לארצות הגולה לחזור על פתחי נדיבים למען החזקת לומדי התורה ב'כולל-חזון-איש' בבני ברק. פעם אחת בחזרתו הוא נכנס אל דודו מרן החזון-איש זי"ע וסיפר: ישנם נדיבים רבים שכאשר אני מבקש מהם נדבה עבור הכולל, הם דוחים אותי במענה של: 'תגיע מחר'. פליאה היא בעיני, מה פשר דחייה זו של 'תגיע מחר', וכי מחר הם יהיו עשירים גדולים יותר? או שמא בדיוק מחר הם אמורים להרוויח איזה סכום גדול?

ענה לו מרן החזון-איש: אין זה ענין כלכלי, שמחר יהיה להם יותר כסף, אלא שלא כל אחד זוכה להחזיק תורה, ונדיבים אלו היו צריכים לעוד זכויות, זכויות של עוד שלש תפילות, שחרית מנחה ומעריב, ועוד מצוות ומעשים טובים וקביעת עתים לתורה, כדי שיוכלו להחזיק תורה! לכן משמים מכניסים בפניהם את התשובה 'תגיע מחר' כי עד אז יהיו להם עוד זכויות שיהיו ראויים וזכאים להחזיק תורה!

מי מחזיק את מי?

אל חדרו של הרה"ק בעל בית ישראל מגור זי"ע נכנס אחד החסידים להתברך לאחר שזכה לשדך את בתו עם חתן תלמיד חכם. בין הדברים אמר הלה לרבי שהוא קיבל על עצמו לפרנס את בני הזוג שלש שנים אחרי נישואיהם, כדי שהחתן יהיה פנוי לעסוק בתורה בלי טרדת פרנסה. שאל אותו הרבי: מדוע הסתפקת רק בשלש שנים, ולא חמש שנים?

החסיד הנבון ידע ששאלה של הרבי אינה שאלה אלא הרבה יותר מכך, והוא ענה לרבי תיכף ומיד בהכנעה: 'הריני מקבל על עצמי שהחתן יהיה סמוך על שולחני חמש שנים!'

למרבה הפלא, בדיוק ביום בו מלאו חמש שנים מנישואי הזוג,

לב לדעת הכרת והבנת מושג בתורה

זכויות לבנה

בתוך ברכתו של משה לשבח זבולון נאמר (דברים לג, יט) וַיִּשְׁפְּנִי טְמוּנֵי חוֹל, ורש"י מפרש שהכוונה לטריט, וחלזון, וזכויות-לבנה היוצאים מן הים ומן החול. הכוונה לזכויות מיוחדת היקרה יותר מזהב (מצודת ציון איוב כח, יז). בתלמוד ירושלמי (סוכה ד, ו) מובא דבר פלא שזכויות לבנה היתה זכויות רכה וגמישה שהיה אפשר לקפל אותה, וכתבו שם המפרשים (מהרז"ו על איכה רבה ד, ד) שהיתה לזכויות לבנה תכונה פלאית, שכשהיו אותהם בכף ידם היו הכלים מתקפלים ומתקטנים, וכשהיו פותחים היד היו חוזרים לאיתנם מעצמם, ולכן נקראת 'לבנה' דהיינו שהיא דומה ללבנה (הירח) המתקטנת בכל חודש וחוזרת וגדלה. בגמרא מובא (סוטה מח, ב) שמשחרב מקדש ראשון - בטלה זכויות לבנה.

שינויים לראות הבנת מילה אחת בתורה

יונק

'כוחות כיבוי האש שהיונקו אל מוקד השריפה, גילו את אחד המתפללים מונק אל תוך האש במטרה להציל את ספרי התורה'.

את המילה 'לונק' אנו פוגשים בימינו במשמעות של קפיצה וריצה מהירה, אך המקום היחיד בו מופיעה מילה כזו בתורה, היא בפרשת השבוע בפסוק (דברים לג, כב) דָּן גִּוֵּר אֶרֶץ יִזְקֵךְ מִן הַבֶּשֶׂן, ומדברי רש"י מובא שפירוש המילה 'יונק' היינו: קילוח מים [וכן כתב בפירוש 'רבינו מיוחס'], וכוונת הפסוק שנהר הירדן היוצא מחלק יונק קילוח מים [הנקרא יונק] מנחלי הבשן. ופירוש נוסף: כשם שקילוח מים [יונק] טבעו להתחלק לשני חלקים, כך שבטו של דן נטלו חלק בשני מקומות שונים בארץ. [אך יש לציין שבאבן עזרא כתב לפרש 'יונק' מלשון דילוג].

ואנשים רשומים בל"י רש"י הק' בדקדוק הלשוני

ירשה או ירש

ר' ורחיה, אתה מכובד בהקפה השלישית. לקחה בבקשה את ספר התורה הקטן המונח באמצע הבימה! - אמר הגבאי, כשהוא מדגיש את המילה בהטעמה מלעיל לקחה.

ספק אם ר' ורחיה הבין את הנאמר לו, אלא אם כן הוא למד היטב לפני שמחת תורה את פירוש רש"י על פרשת וואת הברכה. כי כך מסביר רש"י את הפסוק (לג, כג) וּלְנִפְתָּלִי אִמֶּר נִפְתָּלִי שְׂבַע רְצוֹן וּמִלָּא בְּרַכַּת ה' ים ודרום יִרְשָׁה, שהמילה 'ירשה' אינה תיאור על פעולת העבר, שנפתלי כבר ירש ים ודרום (כי זה אינו נכון, שהרי נפתלי עדיין לא ירש), וגם אין זה לשון של שם-דבר (דהיינו 'ירשה', כמו 'צדקה' 'ברכה' וכדו').

אלא פירוש המילה יִרְשָׁה הוא מלשון ציווי, כך שנאמר לנפתלי ציווי ופקודה: 'ירש את ים ודרום!'. רש"י מוכיח פירוש זה על פי כלל המופיע בספר 'המסורת הגדולה', שיש מילים שאפשר לפרש אותן בלשון ציווי וגם בלשון עבר, וההכרעה בהבנת המילה תלוי בטעם הקריאה, אם הטעם הוא למעלה בתחילת המילה, הרי פירוש בלשון ציווי, ואם הוא בסוף המילה הרי זה מלשון עבר. וכאן בפסוק יִרְשָׁה שהטעם (של 'סוף פסוק') הוא למעלה, באות ר"ש, ולא באות ש"ן, הרי זו הוכחה שהפירוש הוא מלשון ציווי (ומכאן יש לעורר לבעלי הקריאה שיקפידו לקרוא את המילה ירשה מלעיל ולא מלרע).

חבמת התורה

אמרות חכמה ופניני שפר מגדולי הדורות על פרשת השבוע

חיים לאחר המוות

יחי ראובן ואל ימות (דברים לג, ו)

כאשר ביקר גדול אחד אצל הגה"ק רבי יוסף דב סולובייצ'יק זי"ע, בעל 'בית הלוי', הצביע בעל בית הלוי על בנו רבי חיים, שהיה אז ילד בן שלוש ואמר: הילד הזה יודע ללמוד! תמה אותו רב: וזאת מנין לך? השיבו הבית-הלוי: הבה אשאלהו וניווכח.

שאל הבית הלוי את הילד חיים: כתוב בתורה יחי ראובן ואל ימות, ויש להבין, אם כבר אמר משה רבינו 'יחי ראובן', לשם מה היה עליו לומר שוב 'ואל ימות'?

חשב הילד - לימים מרן רבי חיים מבריסק - כמה רגעים ואמר: אבא, מתי אמר את זה משה רבינו, בזמן שראובן היה חי או שכבר מת? השיבו הבית הלוי: בוודאי שראובן כבר מת. 'אם כן' - נענה הילד - 'הרי הדבר פשוט. יחי ראובן - היינו שיקום לתחיית המתים, ועכשיו כבר שייך לבקש עוד בקשה אחרת: 'ואל ימות' שלאחר שיקום בתחיית המתים לא ימות שוב...'

העיקר חסר...

וּלְדָן אִמֶּר דָּן גִּוֵּר אֶרֶץ (דברים לג, כב)

הודמן לו פעם להגאון רבי נפתלי צבי ברלין, הנצי"ב

מואלאזין זי"ע, לבקר בהיכל התפילה של רפורמים, וראה שעל הקירות מצוירים ציורים נפלאים עם ציטוטים ממאמרו של יהודה בן תימא (אבות ה, כ), על כותל אחד היה ציור של נמר ונכתב תחתיו 'הוי עז כנמר', על השני ציור של נשר עם הכיתוב 'קול כנשר', על השלישי ציור של צבי עם הכיתוב 'רץ כצבי', ועל הרביעי ציור של אריה ותחתיו הכיתוב 'גיבור כארי'. נענה הנצי"ב ואמר במרידות: הכל טוב ונפלא, הציורים והכיתובים, אתם תהיו כנמר וכצבי, כנשר וכארי, אבל העיקר חסר! חסר כאן הסיום של המאמר - 'לעשות רצון אביך שבשמים'...

מאכל אחד...

עמים הר יקראו שם יתקבו וְבָחִי צִדֵּק (דברים לג, יט) תגרי אומות העולם באים אל ארצו וכו', והם אומרים הואיל ונצטערנו עד כאן נלך עד ירושלים וכו', והם רואים כל ישראל עובדים לא-לוא אחד ואוכלים מאכל אחד (רש"י)

מהו אותו 'מאכל אחד' שכל ישראל אוכלים? בדרך רמז כותב הגה"ק רבי יצחק אייזיק מאמארינא זי"ע בספרו שלחן הגה"ק (סי' רמ"ב, זו זהב סק"ז): הכוונה למאכל ה'קוגל' שכל בני אשכנז אוכלים אותו בשבת... או מאכל 'פאסאליש' (סוג של קטניות) לספרדיים... (כנראה כך היה מנהג אצל הספרדיים לאכול בשבת מאכל זה).

הסופר צריך לומר את כל התורה בפיו?

בפרשת השבוע נאמר (דברים לד, ה) וְיָמַת שָׁם מִלְּשָׁה עֶבֶד ה', ורש"י כותב: 'אפשר משה מת וכתב וימת שם משה וכו', אלא הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כותב בדמיו'. ומקור הדברים במסכת בבא בתרא (טו, א) ומנחות (ל, א), כפי נוסח זה שמביא רש"י 'ומשה כותב בדמיו'.

קדושת הבל הפה

אולם באופן שהסופר מעתיק מתוך ספר ואין חשש שיטעה, וגם הפסוקים שגורים בפיו (כגון פרשת שמע בתפילין), איך לדעת המחבר אין צריך הסופר לקרוא בפיו מה שכותב.

אך כמה אחורונים כתבו שבכל אופן יש לסופר לקרוא בפיו מה שכותב, וטעם הדבר כתב הב"ח (או"ח סי' לב): כדי שתהא קדושת הבל קריאת כל תיבה ותיבה היוצאת מפיו הקורא, נמשכת על האותיות כשכותב אותן בקלף.

רק לכתחילה

כל האמור הוא רק לכתחילה, אבל בדיעבד אם כתב בלי להוציא התיבה מפיו, אין שום פסול בספר תורה או בתפילין, כמבואר שם בפוסקים.

לקרוא בפה

הבית יוסף (יו"ד סי' רע"ד) מביא בשם כמה ראשונים שגרסו בגמרא 'הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב בדמיו', והוציאו הלכה למעשה מגירסא זו, שסופר סת"ם הכותב ספר תורה ואינו מעתיק מספר אחר, אלא איש אחר עומד אצלו ומקריא לו מה לכתוב, צריך הסופר לחזור ולומר בפיו מה שכותב, כמו שמשה חזר ואמר מה שהקב"ה אמר לו.

וכן פסק להלכה המחבר (או"ח סי' לב, לא; יו"ד סי' עד"ר, ב), וציין שם המשנה ברורה (שער הציון ס"ק קמא) שהמקור להלכה זו הוא ממשא רבינו (וכאמור, אין זה לפי הגירסא בגמרא שלנו וברש"י 'משה כותב בדמיו', ולא 'אומר וכותב').

הלכה למעשה

סופר הכותב מה שאחר מקריא לו, או שאין התיבות שגורות בפיו, לכו"ע צריך לומר בפיו מה שכותב. ובמעתיק מתוך ספר והתיבות שגורות בפיו: דעת המחבר - אין צריך לקרוא בפיו, ולדעת החולקים - צריך לקרוא, ובדיעבד כשר בלי קריאה.

התורה וההפטרה ביאור שייכות ההפטרה לפרשת השבוע

הסתלקותו של משה, והנהגתו של יהושע

צינו את העם להתכונן לקראת כיבוש הארץ, ודיבר במיוחד לבני גד וראובן שיקיימו את הבטחתם לעבור חלוצים לפני המחנה.

מנהג הספרדים: ספר יהושע, פרק א' מפסוק א' עד אחרי פסוק ט', ומסיימים 'כי עמך ה' אלקיך בכל אשר תלך'.

מנהג האשכנזים: ממשיכים עד אחרי פסוק י"ח ומסיימים 'רק חזק ואמץ'.

מנהג התימנים: מסיימים אחרי פסוק ט', ואחר כך מוסיפים עוד פסוק (פסוק כז) 'זיהי ה' את יהושע'.

בסוף פרשת וזאת הברכה אנו לומדים על מיתנו של משה רבינו, ותחילת הנהגתו של יהושע בן נון, כאמור (דברים לד, ט) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמענו אליו בני ישראל ויעשו ככאשר צוה ה' את משה.

בהקשר לכך, תיקנו להפטיר ביום שמחת תורה, יום קריאת פרשת וזאת הברכה, את ההפטרה הפותחת את תחילת ספר יהושע, ובה מובאים דברי ה' אל יהושע עם תחילת הנהגתו, לחזקו ולאמצו לקראת כיבוש הארץ, ולחזקו לקיים את דברי התורה ולהגות בה יומם ולילה. יהושע אכן

עומקה של תורה עומק ועיון בדברי רש"י בפרשת השבוע

'וללוי אמר' או 'ועל לוי אמר'?

שם רש"י, שכלפי שכניה הוא מדבר, דהיינו שביקש משה מאת הקב"ה שתתן לחסידיו את האורים והתומים שלך, ובהכרח שהאמור 'ללוי אמר' אין הכוונה שדיבר ללוי, אלא שדיבר עם הקב"ה אודות לוי.

לכל השבטים

תוספת עומק מוסיף האמרי-שפר, שאף שביד משה לכל שבט ושבט באופן פרטי, אבל באמת כל הברכות נאמרו לכל ישראל, כמו שנאמר בתחילת הפרשה 'וזאת הברכה אשר ברח משה איש האלקים את בני ישראל, אלא שבכל שבט עורר איזה זכות שבעבור זכות זו יזכו גם כל ישראל בברכות, ולכן כתב רש"י שמה שנאמר 'ללוי אמר' - אין הכוונה שברכה זו נאמרה רק לשבט לוי בלבד, אלא 'על לוי אמר', דהיינו 'בעבור לוי אמר' כלשון הרא"ם, כלומר שבעבור וזכותו ששט לוי זיכר כל ישראל לזכרו.

לא ללוי עצמו

בביאור כוונת רש"י בדברים אלו, כותב הרא"ם: 'ועל לוי אמר, פירוש - ובעבור לוי אמר, לא שאמר אותם ללוי עצמו. וכן 'לבנימין אמר, וליוסף אמר' וכן כולם'.

כלומר, שרש"י בא לשלול שאין הכוונה שמשה אמר כן ללוי עצמו (ואמנם לוי עצמו כבר לא היה בין החיים, אך היה מקום לומר שמשה דיבר אל נשמתו של לוי, או שדיבר אל שבט לוי), אלא שמשה דיבר אל הקב"ה אודות שבט לוי.

תומים ואורים

את ההוכחה לכך, כותב בביאור 'אמרי שפר' לרבי נתן שפירא ז"ע, שהדבר מוכח מהמשך הכתוב תָּמִים וְאֻרִּים, לְאִישׁ חֲסִידְךָ, ופירש

כמה פסוקים יש בתורה?

5888 או 5845?

ואולי המספר הנכון הוא: 5847?

דיבור נחשב לפסוק אחד, כך שיש רק עשרה פסוקים בעשרת הדברות, ולכן כתבו בחומשים שיש בפרשת יתרו רק ע"ב פסוקים, ובפרשת ואתחנן רק קי"ח פסוקים. אבל לפי הטעם התחתון - יש 13 פסוקים בעשרת הדברות של יתרו, ו-13 פסוקים בעשרת הדברות של ואתחנן, כך שיש באמת ע"ה פסוקים בפרשת יתרו, וקכ"ב פסוקים בפרשת ואתחנן.

והנה בשלחן ערוך הרב (סי' תצד, יא) כתב שלפי מנין הפסוקים הולכים לפי הטעם התחתון, כך שיש להוסיף במספר פסוקי התורה עוד ששה פסוקים (מלבד התוספות בפרשת בא ובפרשת צו).

קי"ח או קי"ט?

אלא שכאן צריך לחדד עוד נקודה: כי אחרי שהוספו בפרשת ואתחנן רק עוד שלשה פסוקים, היינו צריכים לעלות מהמספר של קי"ח עד קכ"א, וכיצד עליו בבת אחת מהמספר של קי"ח עד קכ"ב?

התשובה לכך, כפי שהזכרנו לעיל שאמנם בחומשים נדפס שיש בפרשת ואתחנן קי"ח פסוקים, אבל למרבה הפלא, לאחר ספירה מדוקדקת, יש אצלו קי"ט פסוקים, ואכן המאירי ב'קריית ספר' כתב בפרשת ואתחנן שיש קי"ט פסוקים. כך שכאשר אנו מוסיפים עליהם עוד שלשה פסוקים אנו מגיעים לסך כולל של קכ"ב פסוקים.

וליישב את דעת בעלי המסורה שכתבו שבפרשת ואתחנן יש רק קי"ח פסוקים, צריך לומר שהם סברו שגם בטעם התחתון יש להחשיב את שני הפסוקים של אנכי ולא יהיה לך כפסוק אחד (כמו שהוא באמת אצלו בטעם העליון, וכפי שמבואר בשו"ע סי' תצ"ד ששתי דברות אלו נחשבים בפסוק אחד כי בדיבור אחד נאמרו).

אך זה פלא שבפרשת יתרו הם נחשבים כשני פסוקים, ובואתחנן כפסוק אחד. ובאמת בספר הכתב והקבלה בסוף חומש דברים כתב, שמצא חומש ישן ששם רואים שבפרשת יתרו נחשבים הם לשני פסוקים, ובפרשת ואתחנן כפסוק אחד.

ה' אלפים תתמ"ז

כך או כך, המספר ה' אלפים תתמ"ה הנדפס בסוף החומשים אינו עולה בקנה אחד עם המספר שבידינו שיש ה' אלפים תתנ"ג פסוקים. אלא אם כן נחשב את הפסוקים לפי הטעם העליון, כך שנוירי ששה פסוקים, ועדיין נגיע לסך של ה' אלפים תתמ"ז!

ואכן כבר הביא הג"ר יעקב צבי מקלנבורג זצ"ל בספרו הכתב והקבלה, בסוף חומש דברים, בשם החכם המגיה הרו"ה (ר') וואלף היינדהיים, שכתב: 'עוד תמי' שלישית, והוא שאמרה המסורה מנין כל פסוקי התורה עולה ה' אלפים ושמונה מאות וחמשים וחמשה וסימנם החמ"ה, והיא תמוה, כי מספר האמתי הוא ה' אלפים תתמ"ז כמו שמניתי כמה פעמים'. (אולם בעל הכתב-הקבלה מאריך ליישב את תמיהתו, ודבריו צ"ב).

עם סיום לימוד חמשה חומשי תורה, זה הזמן לעסוק בשאלה המרתקת: כמה פסוקים יש בתורתנו הקדושה? למרבה הפלא, אין לנו הכרעה ברורה לשאלה זו, וסכום מספר פסוקי התורה עדיין נותר בגדר תעלומה ואין קורא לו.

'החמה' - סימן

מצד אחד ניצבים נגד עינינו דברי חכמינו ז"ל בגמרא מסכת קידושין (ל, א): 'חמשת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה פסוקים (5888) הוו פסוקי תורה'.

אך מצד שני, המעיין בחומשים בסוף פרשת וזאת הברכה, יראה שנדפס שם סיכום של סך הפרשיות והפסוקים שבתורה, וכתוב שם: 'סכום הפסוקים של כל התורה, ה' אלפים תתמ"ה (5845) ואור החמה יהיה שבעתיים סימן'. [וכבר נאמרו ביאורים שונים, בעיקר על פי תורת הסוד, כיצד יתכן שחסרים אצלו עוד כארבעים פסוקים מהמספר המובא בגמרא, ואכמ"ל].

סיכום בסוף הפרשיות

חשוב זה של ה'תתמ"ה, מיוסד על ספירה של כל פסוקי הפרשיות כפי שהם מצויים בידינו. שהרי בסוף כל פרשה רשום בחומש מספר הפסוקים בפרשה זו (כפי שנמסר מבעלי המסורה בזמן הראשונים והגאונים), ובצירוף כל המספרים יחד אנו מגיעים לחשבון זה של 5845 פסוקים.

תוספת שמונה פסוקים?

ברם, גם חשבון זה אינו ברור, שהרי ישנם כמה פרשיות שהמספר הרשום בחומש בסוף הפרשה אינו תואם עם מספר הפסוקים המצויים בידינו, ואלו הן:

א. בפרשת וישלח רשום בחומשים שיש קנ"ד פסוקים, ואצלו יש רק קנ"ג פסוקים [ובפשטות ההסבר לכך, כיון שבפסוק (בראשית לה, כב) וַיְהִי בִשְׁנַן יִשְׂרָאֵל בְּאָרֶץ הַהוּא וַיֵּלֶךְ רֹאשׁוֹ וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה פִּילֶגֶשׁ אֲבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל (פ) וַיְהִי בֵּן יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר, יש הפסק פרשה באמצע הפסוק, ובעלי המסורה חשבוהו לשני פסוקים, ואצלו הוא נחשב לפסוק אחד].

ב. בפרשת בא רשום בחומשים שיש ק"ה פסוקים, ואצלו יש ק"ו פסוקים.

ג. בפרשת יתרו רשום בחומשים שיש ע"ב פסוקים, ואצלו יש ע"ה פסוקים.

ד. בפרשת צו רשום בחומשים שיש צ"ו פסוקים, ואצלו יש צ"ז פסוקים.

ה. בפרשת ואתחנן רשום בכל החומשים שיש קי"ח פסוקים, ואצלו יש קכ"ב פסוקים.

בסך הכל, יש כאן תוספת של עוד שמונה פסוקים! כך שיש בסך הכל בתורה ה' אלפים תתנ"ג (5853) פסוקים!

הטעם העליון

עיקר ההבדל בין המספרים נובע מהעובדה שיש כידוע שתי צורות לחלוקת פסוקי עשרת הדברות הכתובות בפרשת יתרו ופרשת ואתחנן. לפי הטעם העליון - כל

בצילא דמהימנותא

כך תישארו בצל האמונה כל ימות השנה

במשך שבעת ימי הסוכה אנו זוכים לישב 'בצילא דמהימנותא' – צל האמונה, ושואבים ממעיני הישועה והאמונה. הבשורה הגדולה היא: אפשר להמשיך לשבת בצל האמונה גם בכל ימות השנה, גדולי וצדיקי הדורות מעידים: לימוד קבוע בחומש עם פירוש רש"י הקדוש מסוגל באופן פלאי להביא את האדם לחיות חיי אמונה ולחסות בצל האמונה בכל יום ויום | דרך אמונה בחרתי

כ"ג עמ' קי"ז אות כח) בשם מהמשגיח בשיבת מיר הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל שגם כן היה אומר, שכדי לחזק את האמונה בהש"ת ילימוד חומש עם פירוש רש"י. וסיפר על עצמו שבצעירותו הפריעו לו שאלות באמונה, כי היה בטבעו עם רעיונות פילוסופיים, והלך רבי ירוחם להגה"צ רבי נפתלי אמסטרדם זצוק"ל שהיה אחד משלושת תלמידיו של הגאון אבי המוסר רבי ישראל סלנטר זצוק"ל, והתחנן לפניו מה לעשות, ובכה: 'השאלות האלה אוכלות אותי'. אמר לו רבי נפתלי: תלמוד חומש עם פירוש רש"י בקביעות, זה יבנה כן את יסוד האמונה בהשם יתברך שמו, ולא יהיו לך שאלות.

לימוד חומש ורש"י כל יום

ואילו משמו של מרן החזון איש ז"ע מובא שהוא הוסיף שעקב סגולת האמונה שבלימוד זה, יש ללמוד כל יום חומש ורש"י.

וכן מובא בספר ארחות רבנו (שם): 'אמר לי תלמיד חכם אחד שליט"א ממשפחתו של מרן החזון איש זצוק"ל, שמרן [החזון איש ז"ע] אמר, שיש ללמוד כל יום חומש עם פירוש רש"י, שזה מסוגל לאמונה'.

חומש בראשית – חיוזק האמונה

ואם הדברים אמורים, כאמור, בלימוד כל פרשה בחומש עם פירוש רש"י, על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו, שתיכף אחרי שבעת ימי הסוכה בהם ישבנו בצל האמונה, אנו זוכים להתחיל בלימוד חומש בראשית, אשר יש בה סגולה כפולה לחיוזק האמונה, כפי שמובא (מעשי למלך) בשם רבינו החפץ חיים ז"ע שאמר שכל מי שמרגיש שאמונתו אינה חזקה דיה, ילמד את סיפורי התורה שבספר בראשית, ובעצמו היה נוהג לעת זקנותו לקבוע שיעור בספר בראשית מדי יום ביומו לאחר תפילת שחרית.

ואף מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך ז"ע כתב פעם במכתב לבחור (ספר מכתבים ומאמרים) עדות על עצמו מימי חורפו: 'חי נפשי, אולי היה זה לי מצעירותי, אם כי לכל אדם יש עליות וירידות - חוץ מהיחידים כמו החפץ חיים זצוק"ל וכדומה אשר היו טהורים וקדושים מרחם - אבל בדרך כלל יש תקופות של עליה ויש תקופות של ירידה, תמיד היה אצלי למשיב נפש כשלמדתי ספר בראשית שהאמונה נעשית אצלי יותר חושית, בהתבוננות בבהירות כל מה שמסופר בחורה החל מבריאת כל דבר ביומו, ומסירת כל הדברים לפי סדר הדורות, וכל מה שכתוב בתורה נתאמת אצלי ע"י מה שכבר ראוי ושמעתי את זה מהאבות שבוודאי אחד מסר לשני מה שראוי'.

זה הזמן לקבל על עצמינו, אם כבר למדנו עד היום חומש ורש"י – להמשיך הלאה בעוז ותעצומות ביתר שאת וביתר עוז דבר יום ביומו, בלי לוותר.

ואם עדיין לא זכינו ללמוד עד היום, מצטרפים אל רבבות אלפי ליומי ונבתי 'תורה שבכתב', ליומדים ונבתיים כל יום וכל שבוע על חומש ורש"י, ונשאר בצל האמונה כל השנה!

ורש"י מסוגל לדעת את מקום דירתו של הקב"ה, אשר מושב יקרו בשמים ממעל ושכינת עוזו בגבהי מרומים, והשראת שכינתו בארץ מתחת על כל פרט ופרט, ועיני ה' משוטטות בכל הארץ ומשמים הביט ה' ראה את כל בני האדם, שכן כח סגולי ופלאי טמון בלימוד חומש ורש"י, לנטוע בלב האדם את יסודות האמונה הברורה. לא רק בפסוקים המפורשים בהם אנו לומדים על בריאת העולם והנסים במצרים, לא רק בדברי ההשקפה והמוסר הרבים המפורשים במרחבי פירושו של רש"י, אלא באופן כלל כל הלומד תורה שבכתב, חומש ורש"י, מתחבר למעשה בנפשו ונשמתו אל דיבורו של הקב"ה בכבודו ובעצמו אשר מדבר אל כל יהודי, כל פסוקי התורה המלאים בדיבורים של הקב"ה המיועדים אל כל יהודי, בני ישראל, הם דיבורים של הקב"ה המיועדים אל כל יהודי, עד ימינו אנו בשנת תשפ"ו. הלימוד התמידי בתורה שבכתב עם פירוש רש"י הקדוש, מחבר את היהודי בקשר הנשגב ביותר אל בוראו ואל תורתו, וקשר זה מסוגל להאיר את אור האמונה בלב היהודי, ולהכניס אותו תחת צל האמונה, עד שכל ההרהורים שהם היפך האמונה מסתלקים מלבו.

הצלה מהרהורי עבודה זרה

משמו של הר"ק רבי פנחס מקוריץ ז"ע מובא (אמרי פנחס) שהזהיר שיהיה תמיד מונח אצל האדם חומש עם פירוש רש"י, לעיין בו בכל שעה, כמו שכתוב והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו וגו' למען ילמד ליראה, ועל ידי זה יציל מהרהורי עבודה זרה. וגם הזהיר שילמדו הנערים כל התורה מבראשית עד לעניי כל ישראל, והיו בקיאים בהם, ובודאי יהיו כשרים וינצלו מהרהורי ע"ז.

'הרהורי עבודה זרה', כוללים כל הרהורים של שכחת הנהגת הבורא בעולמו, הרהורים של כוח ועוצם ידי, הרהורים של ייאוש ופחד בשעת הדחק, אלו וכגון אלו, נעלמים ונמוגים כאשר יהודי זוכה ללמוד תמיד חומש ורש"י, הלימוד המכניס את היהודי לחסות בצל האמונה.

לדקדק בהם היטב

סגולה זו, של לימוד חומש ורש"י, לחזק את האמונה בלב היהודי, אנו מוצאים גם בתורתו של רבינו החפץ חיים ז"ע בספרו 'זכור לאברהם' (פרק כ"א - מאמר לחיוזק האמונה), כשהוא מוסיף שזאת בתנאי שילמד היטב את פירוש רש"י וידקדק בו היטב, וחל"ק:

'העצה היעוצה שתתחזק האמונה בלב האדם היא שילמד פרשת השבוע בכל שבוע עם פירוש רש"י, וידקדק ויעיין בהם היטב, וכדכתיב והאזנת למצותי, ופירוש רש"י תטה אזנים לדקדק בהם, לאפוקי אם קורא אותם מהשפה ולחוץ. וכן ילמד ויעסוק תדיר בדברי הנביאים ובכתובים ומהם יראה כי הקב"ה הוא משגיח על כל העולם כולו ולתת לאיש בפעלו'.

סילוק השאלות ובנין יסוד האמונה

עדות מופלאה מובאת (ארחות רבנו בעל ה'קהלות יעקב',

הסוכה נקראת בוזהר הקדוש בשם 'צילא דמהימנותא' - צל האמונה. הישיבה בצל הסוכה, אינה סתם ישיבה תחת עלים ירוקים, אלא היא ישיבה רוחנית נשגבה, ישיבה בצל השכינה הקדושה השורה במיוחד בכל סוכה וסוכה שיהודי בונה בביתו, וישיבה זו מסוגלת לעורר את כוח האמונה בבני ישראל, להתבונן ולראות שהש"ת מנהיג הכל, והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ולהאמין שכמו שהסוכה מקיפה את האדם מכל צד, כך כל יהודי מסובב ומוקף בהשגחה פרטית מאת הבורא ית"ש על כל פרט ופרט ובכל ענין.

כל לב ימס כדונג נוכח הדברים הלוהטים שכותב בספר הקדמון 'יסוד יוסף' (פרק עז): 'מצות סוכה החביבה מי יוכל לשער כבודך, מי יוכל לספר גודל תהילות מעלתך, כי אם כה יאמר האדם, ראשי תכוף ותכניע קומתך והסתופף בצל קדישא צילא דמהימנותא, ובלבך תבקש ותתחנן שלא תסיר ממך קדושה עליונה, כי ידוע תדע כי אינך יושב בצל טרקלין של הדיט בצל בשר ודם, כי אם בצל שד - אתה מתלונן.

סוכה דירת קבע בעינינו...

במשך שבעה ימים אנו זוכים לשאוב אל נשמתנו את כח האמונה, אך כאן הבן שואל: כיצד נוכל להמשיך את הכח הזה אל כל ימות השנה? האומנם ישנה אפשרות גם בחודש שבט או חודש תמוז לישב בצל האמונה, כמו בתוך הסוכה?

הבשורה הגדולה היוצאת מהיכלם של צדיקי הדורות ז"ע: כן, אפשר בהחלט לחיות בצל האמונה כל השנה!

לא בשמים היא ולא מעבר לים היא. כי קרוב אליך הדבר מאד.

איה מקום כבודו

כך היה אומר הגה"צ רבי פייבוש מיאברוב זצ"ל, בשם זקנו הרה"ק רבי שלום מבעלזא ז"ע: 'מי שאינו לומד חומש ורש"י כל שבוע אינו יודע איה מקום דירתו של הש"ת [בלשון קדש] "ווייסט נישט וואו ג-אט וואוינט". כלומר, חסרה לו השגת אמונה והכרת גדלות הבורא וקרבנותו.

וכשני נביאים מתנבאים בסגן אחד, מסופר גם על הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא ז"ע, שכידוע היה מרבה להשפיע על לבות חסידיו ושומעיו לקחו שילמדו חומש עם פירוש רש"י, ופעם אמר להאדמו"ר הגה"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ע, בהיותו ילד כבן ארבע, לאחר שבחן אותו על חומש ורש"י: "זאלסט פיליווען חומש ורש"י, וועסטו וויסן אוואו דער באשעפער וואוינט" [תשקיע בלימוד חומש ורש"י, אזי תדע היכן מקום דירתו של הש"ת]. והוסיף: "מרדכל'ה האט גיקענט אסאך גרויסע לייט וואס האבן נישט גיפיליוועט חומש ורש"י, און זיי האבן נישט גיוואוסט אוואו דער באשעפער וואוינט" [מרדכל'ה (-הכוונה עליו בעצמו) הכיר הרבה אנשים גדולים שלא השקיעו בלימוד חומש ורש"י, ולא ידעו היכן מקום דירתו של הש"ת].

חיבורו של יהודי אל בוראו

לא לחינם התבטאו אותם קדושים וצדיקים שלימוד חומש

דברים שנתחדשו

תוספת חידושים בחומש דברים על הכתוב בחומשים הקודמים

"כל פרשה שנאמרה ונשנית, לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה" (סוטה ג, א)

מפרשת יתרו עד פרשת וזאת הברכה:

הבלת התורה

על מעמד הבלת התורה למדנו בפרשיות יתרו, ומשפטים, וכן בפרשת ואתחנן, אבל מתברר שדווקא בפרשה האחרונה בתורה, וזאת-הברכה, עדיין אנו לימדים עוד חידושים אודות סדר הבלת התורה, שלא הוזכרו עד כה.

בני עשו וישמעאל

למרבית הפלא, פרט ידוע ומרכזי בסדר מעמד קבלת התורה, אינו מוזכר בפרשיות יתרו-משפטים-ואתחנן, והוא מופיע ומתחדש לנו לראשונה בפרשת וזאת הברכה. הלא היא העובדה שלפני נתינת התורה לבני ישראל, הלך הקב"ה להציע את התורה לשאר האומות, כמו שנאמר בתחילת הפרשה (דברים לג, ב) וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהָר פֶּאֶרֶן, ופירש רש"י: 'וזרח משעיר למו - שפתח לבני עשו שיקבלו את התורה ולא רצו. הופיע להם מהר פארן - שהלך שם ופתח לבני ישמעאל שיקבלוהו, ולא רצו'.

מקצת רבבות

עוד חידוש בסדר קבלת התורה, התחדש כאן, שהקב"ה הביא עמו רק מקצת מהמלאכים למעמד קבלת התורה, כאמור כאן בפסוק וְאַתָּה מִרְבֵּבֵת קֹדֶשׁ, וכפי שרש"י מפרש: 'ועזמו מקצת רבבות מלאכי קדש, ולא כולם ולא רובם, ולא כדרך בשר ודם שמראה כל כבוד עשור ותפארתו ביום חופתו'.

אש שחורה על אש לבנה

עוד ממשיך הכתוב ומחדש כאן, שהתורה שניתנה לישראל בסיני, היתה כתובה עד אז לפני הקב"ה בכתב של אש, כמו שנאמר בהמשך הפסוק מִיָּמִינוּ אֵשׁ דֶּת לְמוֹ, ורש"י מפרש: 'שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה על גבי אש לבנה, נתן להם בלוחות כתב יד ימינו' (אמנם יצוין שנתנית הלוחות לישראל לא היתה תיכף ומיד במעמד קבלת התורה, אלא אחרי שעלה משה למרום).

עול תורה

עוד ביטוי חשוב אודות קבלת התורה, התחדש כאן, שבני ישראל במעמד קבלת התורה קיבלו עליהם "עול תורה", כמו שנאמר בפסוק הבא: וְהָם תָּכֹן לְרִגְלֶךָ יֵשׁא מִדְּבָרֶיךָ, ורש"י מפרש: 'והם תכו לרגלך - והם ראוים לכך, שהרי תכו עצמן לתוך תחתית ההר לרגלך בסיני. תכו לשון פועל, הוותוכו לתוך מרגלותיך. יֵשׁא מדברתיך - נשאו עליהם עול תורתך'. המושג קבלת עול תורה, מוזכר כאן לראשונה בפרשת וזאת הברכה.

בשמחה ובלי לעזוב

לא זו בלבד שבני ישראל קיבלו עליהם במעמד קבלת התורה, את עול התורה, אלא שהכתוב מוסיף ומחדש כאן, שבני ישראל מקבלים את גזירות הבורא בשמחה, והם אומרים שלא נעזוב את התורה, כמו שרש"י כותב על הפסוק יֵשׁא מִדְּבָרֶיךָ, תוֹרָה צִוָּה לָנוּ מִשֶּׁה מוֹרֶשֶׁה קֹהֶלֶת יַעֲקֹב, וז"ל: 'ישא מדברתיך - מקבלים גזרותיך ודתותיך בשמחה. ואלה דבריהם - תורה - אשר צוה לנו משה מורשה היא לקהלת יעקב, אחזונה ולא נעזבנה'.

בעמדינו כעת בסיום חומש דברים, וסיום חמשה חומשי תורה, לאחר שנה תמימה בה זכינו מדי יום ומדי שבוע לעסוק בתורה שבכתב עם פירוש רש"י הקדוש, קוראים ואומרים רבבות אלפי ישראל: 'תורה - אשר צוה לנו משה מורשה היא לקהלת יעקב, אחזונה ולא נעזבנה', ממשיכים אנו כעת בשנת תשפ"ו ביתר שאת וביתר עוז, את הלימוד הקדוש הזה, חוק ולא יעבור!

דברים המסורים ללב

שימו לב: אלו דוגמאות ספורות, מני רבות, של הוספות וחידושים, ביאורים והסברים, על החומשים הקודמים, אשר יתגלו לעיני כל הלומד חומש דברים בהבנה נכונה | קחו עמכם דברים ושוב!

מסלול 'שינון התורה'

ספר דברים נמרא כפי חז"ל 'משנה תורה', בשל חיותו - בין היתר - אף תורה על רבים מהמעוות והמאורעות שהיו בשאר חומשי התורה

במטרה לעודד את השינון והחזרה של כל חמשה חומשי תורה עורכים אנו במסגרת המסלול החדש מדי שבוע מבחן מסכם של פרשת השבוע בראי הפרשה המקשרת מרחבי שאר חומשי התורה השונים שימו לב: המבחן הינו מבחן מעמיק (לא תשובות אמריקאיות) ומיועד למשננים ויודעי התורה שבכתב!

שימו לב: המבחן מופיע בקטגוריית 'מבחנים מיוחדים' זמני פתיחות המבחנים, כמופיע בלוח המבחנים לירח האיתנים

השבוע - פרשת וזאת הברכה ייערך המבחן על הנושאים כדלהלן:

גם בפרשה האחרונה בספר משנה תורה, אין אנו מוצאים פסוקים מפורשים של חזרה על מצווה שהוזכרו בחומשים הקודמים (ראה מדור דברים שנתחדשו), אך בכל זאת דלה דלינו כמה נקודות בפרשיות אלו שיש בהם תוספת חידוש על חומשים הקודמים:

לא התברך

א. רש"י כותב בפרשת השבוע (רש"י דברים לג, יג) 'אתה מוצא בכל השבטים ברכתו של משה מעין ברכתו של יעקב'.

- איזה שבט לא התברך מפורש לא על ידי יעקב ולא על ידי משה?
- אלו שבטים התברכו רק על ידי משה ולא על ידי יעקב?
- באיזה פרשה מודגשת חשיבותם של שבטים אלו שלא התברכו על ידי יעקב?

שבירת הלוחות

ב. בסיום התורה נאמר (דברים לד, יב) וְלֹכַל הָיָה הַחֲזָקָה וְלֹכַל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מִשֶּׁה לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל, וברש"י: 'לעיני כל ישראל - שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם'. לדברי רש"י, איזה פרט בשבירת הלוחות מופיע לראשונה רק במשנה-תורה בפרשת עקב, ולא במקור המעשה בפרשת כי תשא?

מתן שכרה בצידה: משנני התורה בידיעה ברורה וזכים לרבוש קנין נצחי לחיי תורה ובנוסף, יתקיימו בכל שבוע הנדלות על פרי יוקרה

חידודי תורה חידודי בקיאות על כל התורה כולה

א. קושי:

מלבד פרעה, אצל מי עוד מצאנו שהקב"ה הקשה את רוחו?

ב. שקול:

- מי היה שקול כנגד כל ישראל?
- מי שהיה שקול כמו שנים עשר אלף איש?
- מי היה שקול כאחיו?
- איזה דבר שקול כנגד הכל?
- אלו שתי מצוות שקולות ככל המצות?
- איזה מכה שקולה ככל עשרת המכות?

ג. קיחה:

במרחבי התורה אנו מוצאים לכל הפחות שמונה פעמים, שמוזכר שאדם לקח איש אחר או אנשים אחרים, ורש"י מפרש שהכוונה לקיחה על ידי דיבורים. היכן הם שמונה המקומות הללו?

ד. גוררת:

- היכן אנו מוצאים בתורה שמצווה גוררת מצווה?
- והיכן אנו מוצאים שעבירה גוררת עבירה? (לכל הפחות שלש פעמים)

ה. גמור:

היכן מצאנו בתורה שני פעמים, שהמתחיל במצווה אומרים לו גמור?

ו. שר:

- מי נאבק עם שר של מעלה?
- מתי ראו ישראל שר של מעלה?
- ומי דרך ברגליו על שר של מעלה?

ז. נבואה:

- איזה אשה היתה גדולה בנביאות מבעלה?
- מתי ראתה שפחה מה שלא ראה נביא?
- ומתי ראו חמשה בנות מה שלא ראה עינו של נביא?

ברכת התורה

לְמַרְנָן וּרְבִנָּן חֲבוּרֵתָא דִּי בִּארְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְּכָל אַתְר וְאַתְר
לְרִישֵׁי כְּלָה וּלְרִישֵׁי גִלּוּתָא וּלְרִישֵׁי מִתִּיכְתָּא וּלְרִישֵׁי דְבִקְא
לְכָל קְהֵלָא קְדִישָׁא הָרִין, רַבְרָבָא עִם וְעָרִיא, טַפְלָא וְנַעֲרִיא
לְכָל תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל מֵאן דְּעִסְקִין בְּאוּרֵיתָא שְׁבַבְתָּב
רַבּוּת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּשֵׁמוֹ הַטּוֹב יְבָרֵךְ
ה"ה

שָׂאוּ בִּרְכָה, מִעֲמֵק הַלֵּב שְׁלִיחָה, בְּיוֹתֶרֶת הַכְּבוֹד שְׁנוּרָה וְעָרוּכָה
לְרִגְלֵי יוֹם שְׁמֻחַת לִבְכֶּם בְּתוֹךְ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

עם סיום והתחלת התורה הקדושה

וְהַזְכִּיתִי אֲשֶׁר נִפְלָה בְּחֻלְקֶכֶם, לְסִים אֶת כָּל חֲמֻשֵׁי תוֹרָה
לְאַחַר עֲמַל וַיִּגִּיעַ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, שְׁבוּעַ בְּשָׁבוּעוֹ
לְלַמֵּד אֶת פֶּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ עִם פְּרוֹשׁ רִשׁ"י הַקְדוֹשׁ בְּהִבְנָה בְּרוּרָה
עִם מִבְּחָנִים יוֹמִיִּים וּשְׁבוּעִיִּים, שְׁעִשׂוּעֵי תוֹרָה, פְּרָפְרָאוֹת וְחֲדוּשִׁים

וּבִרְכַּת עֵידוּד וְחֻזְק מִיְּחַדֵּת לְכָל רַבּוּת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל
הַמְצַטְרָפִים הַחֲדָשִׁים הַמְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עַל 'תוֹרָה שְׁבַבְתָּב'
וּמִתְחִילִים לְקַבֵּעַ לְמוֹד יוֹמֵי קְבוּעַ שֶׁל חֲמֻשׁ עִם פְּרוֹשׁ רִשׁ"י
וְעָרִיכֵת הַמִּבְּחָנִים דְּבַר בְּיוֹמוֹ בְּיוֹמוֹ לְתוֹסֶפֶת שְׁנוֹן, הַבְּנָה וַיִּדְעָה

יְקוּם פֶּרֶקֶן מִן שְׁמִיא, חָנָא וְחֲסֵדָא וְרַחֲמֵי וְחַיִּי אַרְיֵי וּמִזֹּונֵי רוּיָח, וְסִיעֵתָא
דְּשְׁמִיא וּבְרִיּוֹת גּוּפָא וְנִהוּרָא מַעֲלִיא. וְרַעָא חֵיא וְקִימָא, וְרַעָא דִּי לֹא יִפְסֹק
וְדִי לֹא יִכְטֹל מִפְתָּנִי אוּרֵיתָא מְלָכָא דְּעֵלְמָא יְבָרֵךְ יְתִיבּוֹן, יִפִּישׁ חִיבּוֹן וְיִסְגֵּא
יּוֹמִיבּוֹן וְיִתֵּן אַרְבָּא לְשִׁנְבוֹן, וְתִתְּפָרְקוֹן וְתִשְׁתַּנּוּבוֹן מִן כָּל עָקָא וּמִן כָּל מְרַעִין
בִּישׁוּן. מִרְן דִּי בְּשְׁמִיא יִהְיֶה בְּסַעֲדָכוֹן כָּל זְמַן וְעַד, וְנִאֲמַר אֱמֹן.

בְּחֻמְתֵּי אֲבוֹתָא
הַהִנְיָה

'שמחת תורה'

התורה שמחה שהיא ניתנה לישראל הודעים לכבוד

בלבית קדשו אמר הרה"ק רבי שמואל מסלונים זי"ע (הובא בספר בית אברהם מאמרי חג הסוכות):

'שישו ושמחו בשמחת תורה, להבין הלשון בשמחת תורה, שהיה לו לומר שישו ושמחו בתורה, אלא הכונה שצריך להיות בשמחה מהשמחה שיש לתורה הקדושה שלא נפלה בידי האומות, כשהקב"ה חזר עליהם שיקבלוה, בשעיר והר פארן, ואילו היתה בידם לא היו יודעים להעריכה ולכבדה כמו עם ישראל שמכבדים אותה ושמחים בשמחתה'.

שאלה של הבית הלוי

את זו דרש הג"ר שפטיה סגל ז"ל (אמרי רבי שפטיה, עמוד 10):

'שמעתי מרבותי, שהגאון רבי יוסף דב סולובייצ'יק זי"ע בעל 'בית הלוי', היה פוסק באמצע ההקפות ושואל: אתם שמחים בתורה, האם גם התורה שמחה אתכם? כלומר שמחה שלימה היא הדדית, שהאדם שמח בחברו, והלה שמח גם הוא לקראתו, לכן כדי למלא את השמחה צריך להגיע לרמה שכביכול התורה מתפארת בזה שמחבקה, שהוא מוכן ומזומן לקיים כל תג שבה על כל פרטיו ודקדוקיו'.

התורה שמחה כשלימודים איתה כראוי

באחת השנים לפני תחילת ההקפות פתח ואמר כ"ק האדמו"ר בעל מקור-ברוך מסערט-ויזניץ זי"ע:

'מדוע אנו אומרים בפיוט 'שישו ושמחו בשמחת תורה', הרי לכאורה היה ראוי לומר שישו ושמחו בתורה. רק הענין הוא, שלשמוח עם התורה אפשר רק אם התורה שמחה גם בנו, כלומר, שאנו לומדים אותה כראוי'.

כמו שאנו שמחים – גם התורה שמחה

כה דרוש הגה"ק מפאסעצנא זי"ע הי"ד, בעל חובת התלמידים, ביום שמחת תורה שנת תרפ"ו (ספר דרך המלך):

'באמת אנו שמחים בכל שנה עם התורה, 'פקודי ה' ישרים משמחי לב' (תהלים יט, ט), אבל מה נחשבת שמחת האיש אשר כל ימיו כעס ומכאובים, ובכל שמחתו מהולה תוגה, אמנם, כמו שאנו ישראלים רק עם התורה, כן התורה היא תורה רק עם ישראל וכו', כי זהו יחוד לעילא, אוריתא עם נשמת ישראל, לכן כמו שאנחנו שמחים כשמקבלים התורה, כן התורה שמחה עם ישראל'.

לא אנהנו רוקדים, התורה רוקדת עמנו

'אחרי ראש השנה, יום הכיפורים, סוכות, כשכל איש ישראל נעשה לפי ערכו קודש, שמחה התורה שמקבלת את ישראלים האלו, והריקודים שאנו רוקדים עם ספר התורה, אף שבכל מצוה שאנו שמחים עמה אין אנו רוקדים עמה, רק לעצמינו אנו שמחים ורוקדים מן המצוה, אבל כאן, לא אנחנו רוקדים עם התורה, רק התורה רוקדת עמנו, עיקר הבעל שמחה היא התורה, והיא רוקדת עמנו ואנחנו מרגישים את שמחתה'.

השמחה של התורה היא נצחית

'עתה שכולנו נטהרנו, אז התורה שמחה שמחת תורה, וכמו שאומרים 'שישו ושמחו בשמחת תורה' – שאנחנו נשמח בשמחתה'.

'זהו החילוק, האדם הוא בעל גבול וזמן, כל חייו, זמניו, מעשיו ופעולותיו זמניים, דאגתו זמני, עתה הוא בדאגה ולאחר זמן קטן הוא שמח, וכן שמחתו רק על זמן הוא. מה שאין כן התורה היא נצחית, ולכן שמחתה היא נצחית, וכשאנו שמחים בשמחתה היום, יעזור ה' שלא תפסק השמחה, רק יעזור לנו בישועתנו בכל הענינים, שנוכל לשמוח בכל השנה מתוך כל טוב וישועת הכלל והפרט, אמן', עכ"ל'ק'.

התורה הקדושה שמחה בנו!

עדיין ההודות העניקו פירוש חדש ומרגש לשם ההג' 'שמחת תורה', לא רק השמחה שלנו בתורה, אלא השמחה של התורה הקדושה שהיא שמחה בנו + לאחר עוד שנה תמימה בה קבעו רבבות יהודים לימודי וזמי בתורה שבכתב, אין ספק שספרי התורה כבתי הכנסת, ספרי התורה שבכתב, שמחים ושישים על כך שפסוקי התורה נלמדו מדי יום על ידי זקנים עם נערים, יחד עם פירוש רש"י הקדוש + אין שמחה כשמחת התורה

אָגִיר, אַשְׁמָה, אָגִיר! יוסף ארבל

הֵיכָן נַעֲלָמָה
זֹאת הַשָּׁנָה
שָׁעָה שֶׁהָיוּ
קָרָא וְשָׁנָה

חֲמֵשׁ וְרֶשֶׁי
הַיּוֹד וְהַשָּׁרֵשׁ
אֵיךְ, נִפְשִׁי?
אֵיךְ הֵיטֵי פֹרֶשׁ?

תְּרוּצִים
יֵשׁ לִי לְמַכְבִּיר
יָמִים לְחוּצִים
אֲנִי יוֹדֵעַ לְהַסְבִּיר

וְהִגִּיעַ זְמַן אֶמֶת
זְמַן תְּכִלִּית
וְנִפְשָׁם מִתְאַחֵדִת, מִתְאַמֵּת
וְאֲנִי, מִתְחַת לְטִלִּית...

לְמַעֲשֶׂה!
זוֹעֵק בִּי קוֹל
מִשְׁקִיט, מִהֶסֶה
כְּשׁוֹר לְעַל!

לֹא עַת לְכַכּוֹת
חָג ד' לָנוּ
עַת לְזַכּוֹת!
לְכֶה עִמָּנוּ?

לְעוֹלָם לֹא עוֹד!
כָּל אֲנִתָּק!
עַת פְּקוּד
אֵלֵי תוֹרָה לְהִרְתֵּק

וְלִשְׁנָה הַבָּאָה
אֲנַחְנוּ אֵלֶּה פֶה הַיּוֹם
גָּאָה גָּאָה
עִם הַתּוֹרָה, הַלּוֹם!

וְאִז אֲתִרוֹנָן
וְאִצָּא בְּמַחֹל
כָּבֵד לֹא אֶקוֹנֵן
גַּם אֲנִי יָכוֹל!

מִיָּד אֶל יָד
עוֹבֶרֶת הַתּוֹרָה
בְּדָבָר
מִמִּתְנֵת לְתוֹרָה

נִשְׁמָה שֶׁל אֶהְבֶּה
קָשֶׁר עֲלִיוֹן
לְשׁוֹן תְּאֵוָה
וְאִין לֵה דְמִיוֹן

זַעַת מִצּוּחַ נִגְרָת
סְמוּקוֹת הַפְּנִים
וְהַטְלִית שׁוֹב נִשְׁמָטָה
בְּסִעֲרַת רִנָּנִים

וְאוֹחֲזוֹת הַיָּדִים
בְּסִפְרֵי חַיִּים
חֲבוּקָה, דְּבוּקָה
טְמִירָה, עֲמֻקָּה

גּוֹאֵה, פּוֹרֶצֶת
מִכָּל עֵבֶר
שְׁמִיחָה, עוֹלָצָה
בְּדְבוּקָה חֶבֶר

וְאִי שֵׁם בְּצֵד
רָגְלֵי אֲמָנָם נִשְׁאוֹת
מִשְׁתַּתְּפוֹת בְּמִצְעֵד
אֲבָל בְּלִבִּי לְאוֹת

לְתוֹכִכִּי עֵינֵיהֶם, לְשֵׁם
אֲנִי מִבִּיט
רוֹאֶה אֶת נִפְשָׁם
כְּתִבִּית, יְהִבִּית

נוֹכַח בְּדְבָקוֹת
שֶׁל אֶמֶת
נִחְשֵׁף לְעִמּוּקוֹת
לְרוֹמְמוֹת נִרְקָמָה

הֵם, הֵיוּ לְאֶחָדִים
עִם תּוֹרָתָם
וְאֲנִי, פְּחָדִים
בִּינֵיהֶם, כְּתָם

הַתּוֹרָה שְׂמַחָה כִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל שְׂמִיקִימִים אוֹתָהּ

וְאִילוּ הָרָה"ק רַבִּי נַחֲמֵם מִרְדְּכִי מִטְשׁוּרְטְקוֹב ז"ע אָמַר בְּיוֹם שְׂמַחַת
תּוֹרָה שְׁנַת תַּרצ"ו (הוּא בִּסְפֵר דּוֹרֶשׁ טוֹב):

'לְבַאֵר הָעִנִּין לָמָּה נִקְרָא שְׂמַחַת תּוֹרָה, וְהֵלֵךְ הָיוּ צְרִיכִים לֵאמֹר שְׂמַחַתָּנוּ
עִם הַתּוֹרָה. אֲלָא הָאֵמֶת הִיא, כִּי כְמוֹ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ שְׂמִיחִים עִם הַתּוֹרָה,
כֵּן הַתּוֹרָה שְׂמַחָה עִם יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר קִבְּלוּ אוֹתָהּ, כִּי אִם לֹא עִם יִשְׂרָאֵל
מִי הִיא מִקִּימָה?'

וְכַעֲבוֹר שְׁנַתִּים בְּשְׁנַת תַּרצ"ז, חָזַר וְאָמַר בְּתוֹסֶפֶת נוֹפֶךְ:

'הַיּוֹם יוֹם שְׂמַחַת תּוֹרָה, הִקְבִּ"ה וְאוֹרֵייתָא וְיִשְׂרָאֵל חֵד הוּא. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
שְׂמִיחִים עִם הַתּוֹרָה; הַתּוֹרָה שְׂמַחָה עִם יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר קִיבְּלוּ אוֹתָהּ;
וְהִקְבִּ"ה שְׂמִיחַ עִם הַתּוֹרָה וְעִם יִשְׂרָאֵל. וּמִשְׂמַחָה קְדוּשָׁה כֹּזֶאת אֲשֶׁר
בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, יוֹשִׁפֵּעַ עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל שְׂמַחָה לְכָל הַשָּׁנָה.'

הַתּוֹרָה שְׂמַחָה כִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל זְכוּ בְּמִשְׁפָּט

גַּם הָרָה"ק בַּעַל שֵׁפֶת אֱמֶת מַגּוּר ז"ע אָמַר בְּיוֹם שְׂמַחַת תּוֹרָה שְׁנַת
תַּרס"ב, בִּיאוֹר נֹסֵף מִדּוּעַ הַתּוֹרָה שְׂמַחָה בְּיוֹם שְׂמַחַת תּוֹרָה, דִּהְיִינוּ
שֶׁהִיא שְׂמַחָה בִּכְךָ שִׁישְׂרָאֵל יִצְאוּ זְכָאִים בְּמִשְׁפָּט, כִּי כֵן יֵשׁ קִיּוֹם לְעוֹלָם
שְׁנִבְרָא בְּעִבּוֹר יִשְׂרָאֵל, וְהָרִי הַתּוֹרָה הִיא אִמְרָה לְבִרּוֹא אֶת הָעוֹלָם,
וְזֶל"ק:

'זַעֲנִין שְׂמַחַת תּוֹרָה כִּי הַתּוֹרָה שְׂמַחָה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּאִיתָא בְּמִדְרַשׁ
(בְּרַאשִׁית רַבָּה א א) וְהִיא אֲצִלוּ אֲמוּנָה - אֲמוּנָה, שֶׁהַתּוֹרָה יַעֲצֶה לְבִרּוֹא
הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ בְּרַאשִׁית - בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה שְׁנִקְרָאָה רַאשִׁית,
וּבְשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאוּ רַאשִׁית. וְכֵן שׁוֹרֵשׁ הַדִּין בְּרַאשׁ הַשָּׁנָה וּבְיוֹם
הַכִּיפּוּרִים הוּא לְקִיּוֹם הָעוֹלָם, כְּפִי עֲבוּדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְלִכְּנֵשׁוֹכִין
בְּמִשְׁפָּט, וְהִקְבִּ"ה מַחֲדֵשׁ עוֹלָמוֹ, הַתּוֹרָה שְׂמַחָה, וְכִמּוֹ כֵּן בּוֹדָאֵי עַל כָּל
פְּנִים עֵיקַר הַשְׂמַחָה מִכָּח בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׂאִין מִי שְׂמִיקִים תּוֹרָה וּמִצִּוֹת
בְּעוֹלָם כִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִכְּנֵי יֵשׁ לָנוּ לְשִׂמּוּחַ בְּשְׂמַחַת הַתּוֹרָה [בְּשְׂמַחָה שֶׁל
הַתּוֹרָה].'

שְׂמַחָה וְשִׂמְחָה - אֶת הַתּוֹרָה

וְהֵלֵךְ כֹּה דַרְשׁ וְעוֹרֵר הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁמוּאֵל דּוֹד וְוַאלֶקִּין ז"ע (כְּתָבִי אֲבָא
מֵרִי):

'אֲמַנָּם כֵּן לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיִּיבִים לְהַרְבוֹת בְּשְׂמַחָה שֶׁל הַתּוֹרָה, אֲבָל
אֵל נִשְׁכַּח אֲחִים כִּי יַחַד עִם שְׂמַחַתָּנוּ הָעֲצֻמִּית, עֲלֵינוּ לְהַשְׁתַּדֵּל שְׂגֻם
הַתּוֹרָה תִּשְׂמַח וְתַעֲלֵם בְּנוֹ, כְּמִ"שׁ ר"ל (מַעֲשֵׂר שְׁנֵי פ"ה י"ב) שְׂמַחַתִּי
וְשִׂמְחָתִי כִּי אֵין הָאָדָם יִצְאָ יְדֵי חוּבָתוֹ בְּמָה שִׁישְׁמַח בְּעֲצֻמוֹ וּבְשׁוֹר,
אֲלָא עֲלִיו לְרֹאוֹת לְשִׂמּוּחַ גַּם אַחֲרִים, וְעַל כֵּן אִם זֶה הַיּוֹם עֲשֵׂה ה' שְׁנִגִּילָה
וְנִשְׂמַחָה בְּתוֹה"ק, עֲלֵינוּ לְרֹאוֹת שְׂגֻם הַתּוֹרָה תִּשְׂמַח בְּנוֹ, וְכַדְבְּרֵי הַפִּיטוֹן
שִׁישׁוּ וְשִׂמְחוּ בְּשְׂמַחַת תּוֹרָה, כְּלוּמַר שִׁישׁוּ וְשִׂמְחוּ אַךְ בְּשְׂמַחַת תּוֹרָה -
בְּתַנְאִי שְׂגֻם הַתּוֹרָה תִּשְׂמַח וְתַעֲדֵן. לְזֹאת אִם רוּצִים אֲנוּ לְצַאת בְּמַחֹל
וְהַקְפָּה עִם הַתּוֹרָה, עֲלֵינוּ לְשַׁפֵּר מַעֲשֵׂנוּ וְלַהֲטִיב דְּרַכְנוּ שְׁנֵה' רַאוּיִם
בְּאֵמֶת לְקַבֵּל הַתּוֹרָה לְחִבָּקָה בְּזוֹרְעָתָנוּ וּלְשִׁישׁ אֶתָּה מִשׁוּשׁ, עַכ"ל.

אֵין סִפְקָה שֶׁהַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה רוֹקֶדֶת וְשְׂמַחָה
בְּזוֹ הַשָּׁנָה שְׁנַת תַּשְׁפ"ו.

בְּיוֹם זֶה בּוֹ זֻכִּים רַבּוֹת אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל זִקְנִים
עִם נַעֲרִים לְעֶרֶךְ 'סִיּוֹם' עַל לִימוּד כָּל הַתּוֹרָה
שֶׁבִּכְתָּב בְּהַבְנָה עִם פִּירוּשׁ רַש"י.

שִׁישִׁי וְשִׂמְחֵי נָא תּוֹרָתָנוּ הַקְדוּשָׁה! רִיקְדוּ נָא
סִפְרֵי הַתּוֹרָה! צִאוּ נָא בְּמַחֹל כְּרָכִי חֲמִשָּׁה
חֹמְשֵׁי תּוֹרָה בְּבֵתִי הַמִּדְרָשׁ! כִּי גַם לְאַחַר אֲלֵפֵי
שְׁנוֹת גְּלוּת מַגּוּי אֲלָא גּוֹי וּמַמְלָכָה אֵל עִם אַחֵר,
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲבוּקִים וְדְבוּקִים בְּכָל בְּלִימוּד קְבוּעַ
דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב עִם פִּירוּשׁ רַש"י.

וְאַף אֲנוּ נִצְטַרֵּף אֵל שְׂמַחַתָּה שֶׁל תּוֹרָתָנוּ
הַקְדוּשָׁה, נִהְדָּק אֶת סִפְרֵי הַתּוֹרָה אֵל לְבָנוּ,
נִקְרָא בְּהַתְּרַגְּשׁוֹת וּבְדַמְעָה 'לֹא תִתְנַשֵּׁי מִיָּנָן, וְלֹא
תִתְנַשֵּׁי מִיָּנָן תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב--!'

בני התורה כוללת כל המשובות שנב עזרם

גדולי ומאורי הדורות קבעו כי לימוד חומש עם פירוש רש"י היא הערובה לאמונה
ויראת שמים טהורה | שביבי אורה וניצוצי נוגה מכבשנם של אדירי התורה וצדיקי הדורות זיע"א
נבג"מ בהלכה ובאגדה אודות חובת ומעלת לימוד חורש"י | דגש מיוחד על הנחיצות בלימוד יומי קבוע

שמו"ת עם רש"י - הלכה פסוקה

מלבד התועלת העצומה שיש ללומדים את פרשת השבוע בקביעות עם פירוש רש"י, הרי שמדובר בהלכה למעשה לפי מרבית הפוסקים שקובעים כי חובה על כל אדם להעביר הפרשה מדי שבוע שניים מקרא ואחד תרגום, עם פירוש רש"י דייקא. כדאיתא במשנה ברורה סי' רפ"ה: "ובאמת כן ראוי לנהוג לכל אדם, שילמוד בכל שבוע הסדרה עם פירוש רש"י מלבד התרגום, כי יש כמה פרשיות בתורה ובפרט בחלק ויקרא שאי אפשר להבינם כלל על ידי תרגום לבד".

באגרות החפץ חיים, אף מביא המשנה ברורה זיע"א את דבריו הק': "שלא יאמר האדם המעביר פרשיותיו שנים מקרא ואחד תרגום, שבזה יוצא ידי חובה, כי בזמן הגמרא היה התרגום לימוד גדול ונכבד שעל ידו הבינו ההמון את התורה, מה שאין כן אצלנו, אין יוצאים ידי חובה בתרגום, לפי שאין המוני בני ישראל מבינים אותו, וצריך לביאור נכבד שיפרש היטב את התורה, וביאור רש"י הוא כזה, והוא אצלנו מדינא במקום התרגום".

ידועים ומפורסמים הם דברי רבינו הש"ך אודות רבינו הט"ז כי זה שהתעלם ממנו איזה שהוא רש"י בחומש חמור יותר מאשר התעלם ממנו מדרש חז"ל, כפי שכתב ב"נקודות הכסף": "ולא ידעתי מה חידש בזה, ואפשר משמע ליה דפירש רש"י בחומש רגיל יותר ממדרש, משום שכתבו קצת פוסקים דרש"י הוא במקום תרגום, שחייב אדם לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום", מכאן רואים את חובת הבקאות בפירושו של

רש"י על התורה, עד כדי כך שהאחרונים התפלאו על מי שנשמט ממנו פירוש זה.

הגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זצ"ל מתבטא בחריפות באגרות משה': "הנה בעניין המצווה שמחייב כל אחד ואחד לקרוא הפרשה בכל שבוע שנים מקרא ואחד תרגום. ורבותינו, אף מהראשונים (ראה טור א"ח סי' רפ"ה וב"ד"א ואם למד), הוסיפו שצריך ללמוד גם פירוש רש"י שעל כל הפרשה, שנתרשל מאד אף אצל הרבה בני תורה. פשוט וברור, כמו שלא נפטר שום אדם מכל מצווה דרבנן בטענה שעוסק בתורה, כן לא נפטרו אף ממצווה זו..."

נשניל רש"י הק' ננרא העולם

אך מן המותר להרחיב בשבח קדושתו ותוקף גדלותו של רש"י הק' ופירושו השמיימי, כפי שמובא במגלות סתרי מורינו רבי חיים ויטאל זיע"א וז"ל: "רבנא שלמה ז"ל לאחר מותו בא בחלוס לבן בתו רבנא שמואל והקיצו ז"ל, אמר לו מי אתה, א"ל אני שלמה זקנך, קום ורחץ בנקיון כפיך ותלמוד ממני קריאת שם הנעלם כי הכל למדתיך חוץ מזה, וכן עשה, וישב אצלו בממשות אבל לא ראהו ולמדו, ואמר לו תבין הפירוש בטוב כי אין לי רשות עוד להתעכב" עכ"ל. וצא ולמד קדושתו ותוקף גדולתו שלא רצה הן בעודנו חי ללמדו עד דשקיל רשותא וידע בעולם הבא שרשב"ם ראוי לזה ואין להאריך.

וכמובא מרבינו החיד"א ב"שם הגדולים: רש"י עשה שלשה מהדורות בתלמוד, ומהדורא שלישית היא זו

שבידינו, ודקדק מאד בלשונו שרמז כמה חידושים בשינוי אות, והבאים אחריו אמרו "כל פירושי צרפתי (היינו פירושי הראשונים שהתחברו בצרפת) השלך לאשפתא, חוץ מפרש"ן דת"א ובן פורתא", ר"ל חוץ מרש"י מפרש התורה ורבינו יוסף טוב עלם. כ"כ הרב משה דאנון מפורטוגאל תלמיד הגאון מהר"י אבוהב.

מבהילים על הרעיון דבריו של המגיד הק' מטריסק זיע"א בספרו "מגן אברהם" (פרשת בא) בשם אביו: אאמו"ר זצוקללה"ה אמר שבשביל רש"י הקדוש היה בריאת העולם וישראל והתורה הקדושה, כמו שדרשו רז"ל "בראשית" בשביל ישראל ובשביל התורה. ו"בראשית" נוטריקון ב'שביל ר'בינו שלמה י'צחקי שבשבילו היתה בריאת העולם...

כאן המקום לציין מה שכתב ורמז רבינו הק' ה"בני יששכר" זיע"א בספרו "אגרא דכלה" על המילה - "בראשית", יצורף רש"י בת"א, הסכימו כל החכמים שבדורות שאדונינו רש"י ז"ל הוא ראש המפרשים, ומן השמים הסכימו על ידו, ובודאי לא במקרה הוא, ונרמז בראשי תיבות ר'בינו שלמה י'פרש ב"אור ת'ורת א'מת.

דברים פלאיים מובאים בספה"ק "עטרת זקנים": "שמעתי מאבי מורי ורבי הקדוש שאמר בשם אחיו הוא דודי הצדיק הקדוש מו"ה צבי נבג"מ, שסיפר לו אביו נבג"מ, שקיבל איש מפי איש כי אברהם אבינו ע"ה לא היה רוצה ליקח את יצחק מהעקידה עד שהקב"ה מבטיח לו שיהיה יוצא ממנו רש"י. ואמר אבי נבג"מ לדודי הצדיק נבג"מ (רבי צבי הירש הנ"ל) אפשר בא הרמז על זה מה שאמר הקב"ה ובירך לאברהם

בכל יום יהיו בעיניך נחדשים

דברות הקודש מופלאים שאמרו וכתבו מאורי הדורות נבנ"מ זיע"א
על התועלת הרוחנית לנשמת אדם מלימוד קדוש ונשגב זה בקביעות דבר יום ביומו
שהוא סגולה בדוקה לאמונה ויראת שמים, לקרבת אלוקים ומידות טובות ועוד

"בכל יום אחר תפלת שחרית בעודך לבוש בטלית ותפלין תלמוד פרשה אחת בתורה בסדר השבוע, למען תשלים הסדר של שבוע ביום השבת... אח"כ תלך לביתך ואכול לחמך בשמחה"

(חוט המשולש, מתוך הנהגות שכתב הגה"ק רבי שלמה איגר זי"ע לאחד מבניו)

"אמר לי ת"ח אחד שליט"א ממשפחתו של מרן ה"חזון איש" זצוק"ל שמרן זיע"א אמר, שיש ללמוד כל יום חומש עם פירוש רש"י, שזה מסוגל לאמונה" (ארחות רבנו - קהילות יעקב)

"מי שלומד בכל יום פרשה חומש ורש"י, מובטח שינצל באותו יום מעבירה חמורה" (מרן אדמו"ר מהרי"ד זי"ע מבעלזא זיע"א)

"יש בידינו קבלה מהמגיד, שקיבל מאליהו הנביא זכור לטוב, שאפילו עם הארץ הקורא בכל יום פרשת אותו השבוע, יזכה להגות בה בגן עדן" (רבי ליבער הגדול מבארדיטשוב זיע"א)

"שמעו יהודים! פרשה חומש עם רש"י כל יום, מאירה את אור הנשמה, וגילוי אור הנשמה הוא הארת גילוי משיח" (ספר השיחות, מוהרי"צ מליובאוויטש זיע"א)

"זמן הנסיון טוב לקרוא כל יום מימות השבוע פרשה אחת עם תרגום ופירוש" אם אפשר וכן נהגו הרבה גדולים, ולסיים הפרשה בערש"ק או לכה"פ לפני סעודת הבוקר" (מרן הגאון בעל שבט הלוי זצוק"ל)

"קיבל על עצמו בזה הלשון: "מדי יום ביומו שנים מקרא ואחד תרגום ופירוש רש"י ז"ל". וכן נמצא כתוב בין הקבלות דשנת תשל"ה: "שנים מקרא ואחד תרגום עם פירוש רש"י ז"ל פרשה בכל יום" (לקט רשימות ממרן המשגיח דליקווד רנ"מ ואכטפויגל זצ"ל)

"והוא הדין לגבי לימוד קביעות חומש רש"י של אותה סדרה בכל יום היא סגולה בדוקה להכניס את האדם למקומו הראוי, וזה בודאי יביא לו שמחה ושיביעות רצון" (לקט אמרים - הגרי"מ שכטר שליט"א)

הצטרף גם אתה לרננות אלפי הלומדים והנבחרים מדי יום ותתחיל להרגיש טעם מופלא ואור חדש בעבודת השם!

"וירש זרעך", "ירש" אותיות "רש"י". והוטב בעיניו [של ה"עטרת צבי"]. ובספר "ברית אש" על צירופי בראשית הוסיף על כך שהתורה רמזה עניין נפלא ונורא זה ב"בראשית" שצירופו "אבת-רש"י", היינו שהאבות השתוקקו שרש"י יהיה מזרעם, שבדאי אמר אברהם כן בהסכמת יצחק ועל דעתו.

צונוא דרננן - עם הארץ מדאורייתא

הנה בעוד שפירוש רש"י על הש"ס זוכה לעסק רב בבתי המדרש - דבריו "מתבדרין בבי מדרשא", הרי לגבי פירושו על המקרא ניכר רפיון ידים ומועטים העוסקים בו בהעמקה הראויה לו, וידועה מליצתו הידועה של כ"ק מרן אדמו"ר בעל "שפע חיים" מצאנו זי"ע שהתערעם על אלו שיש להם עשר ידות בגפ"ת ואילו ידיעה בחומש ורש"י אין להם אפילו כאצבע, והמליץ על כגון דא: "צורבא דרבנן" ו"עם הארץ מדאורייתא", וכבר כתב ה"פרי מגדים" על החושבים שיש בושע בלימוד זה: "לו חכמו שיכילו ויקדימו לימוד חומש ורש"י לשאר לימודים".

בישיבות הקדמונים גדולי ישראל לא חשבו לימוד זה לבושה חלילה, ורבים מהם אף הנהיגו לימוד זה בישיבותיהם ומסרו עליו שיעורים רבים. מכתבי הקדמונים על תורת רש"י, כבר מבעלי התוספות,

נראה שלימוד חומש ורש"י היה מסדרי הלימוד בישיבותיהם. מספריהם של תלמידי רבינו המהרש"ל נראה שגם בישיבות פולין נהג לימוד זה, וכך כותב המהרש"ל עצמו על פירוש רש"י: "הוא מנופה כסולת נקיה... אין תרגום ופירוש מעולה ממנו... רוב הפרשנים נתנו לו כתר המלוכה..." וכיוצא בו כותב רבינו המהר"ל מפראג, בחיבורו על פירוש רש"י "גור אריה" בשער הספר "פירוש רש"י... ראשון הוא פירושו לכל פירוש הפרש הפשט".

בדורות מאוחרים יותר נהג כן ה"נודע ביהודה" כפי שכותב בתשובותיו: "בערב שבת אני טרוד בלימוד רש"י עם התלמידים", וכן מספר הגר"ש איגר על גיסו הגדול רבינו הק' ה"חתם סופר" זיע"א, שמאיתיים איש - ביניהם למדנים מופלגים - משתתפים בשיעור חומש רש"י ומפליגים התועלת מזה.

אין סגולה כתורת רש"י

גדולי הדורות ראו בלימוד חומש ורש"י חיזוק לאמונה, סגולה ליראת שמים ולטהרת המחשבה, שמירה מאסונות רח"ל ועוד רבות, כך כותב ה"חפץ חיים" בזכור למרים, "העצה היעוצה שתתחזק האמונה בלב האדם היא שלמוד פרשת השבוע בכל שבוע

עם פירוש רש"י וידקדק ויעיין בהם היטב, וכדכתיב: והאזנת למצותיו, ופירש רש"י: תטה אזנים לדקדק בהם, לאפוקי אם קורא אותם מהשפה ולחוץ..."

וכיוצא בו כתב הגר"א ווסרמן ראש ישיבת ברנוביץ ב"קובץ מאמרים": "חומש עם פירוש רש"י יאחד תורה שבכתב עם תורה שבעל פה, והלימוד הזה יכניס בלימוד הילדים את האמונה בכל עיקרי הדת והידיעה בשרשי התורה, ויוכשרו ללמוד אחרי כן משנה וגמרא".

מפי ה"שר שלום" מבעלזא נאמר שמי שמשלים מדי שבוע פרשת השבוע עם פירוש רש"י מובטח שבעולם האמת יהיה על כל פנים במתיבתא דרש"י. משמיה דהגה"ק בעל התניא זיע"א מיתאמרי: "פירוש רש"י על התורה הוא יינה של תורה, הוא פותח את הלב ומגלה אהבה ויראה (וכך דייקו הצדיקים מלשון השו"ע שירא שמים דווקא מעביר את הסדרה עם פירוש רש"י), ופירוש רש"י על הש"ס פותח את המוח ומגלה שכל עצמי".

מקובל מהבעש"ט הק' שכל הרגיל ללמוד פירוש רש"י עה"ת בקל יוכל להתקרב אל השי"ת, וכך נשמע מפי תלמידיו הק' אשר דיברו כולם בסגנון אחד על קרבת האלוקים שלה זוכה האדם על-ידי לימוד חומש רש"י.

זעמד חתן בראשית!

מתן שכרה בצידה

הגרלות ופרסים
לאברים ותלמידי ישיבה גדולה

הגרלה יומית

ע"ס 200 ₪ | 4x זוכים

הגרלה שבועית

ע"ס 500 ₪ | 3x זוכים

הגרלת בונוס חודשית

ע"ס 600 ₪ | 3x זוכים

הגרלת גמרא

על ש"ס פנינים קטן

הגרלת הפטרה

על סט כל הנ"ך

הגרלת בונוס שבועית לנבחנים קבועים

ע"ס 100 ₪ | 3x זוכים

הגרלת 'יוסיף דעת'

ע"ס 200 ₪ | 2x זוכים

הגרלת 'חידוד בפרשה'

ע"ס 100 ₪ | 2x זוכים

הגרלת 'מנוחה בקופסא'

ע"ס 150 ₪ | 2x זוכים

281
זוכים
בסך למעלה מ-
45,000
₪ מדי חודש

הגרלות ופרסים לתלמידי ישיבה קטנה וילדים

הגרלה יומית

ע"ס 50 ₪ | 3x זוכים

הגרלה שבועית

ע"ס 100 ₪ | 2x זוכים

הגרלת בונוס חודשית

ע"ס 100 ₪ | 2x זוכים

הגרלת בונוס שבועית לנבחנים קבועים

ע"ס 50 ₪ | 2x זוכים

הגרלת 'חידוד בפרשה'

ע"ס 50 ₪ | 1x זוכים

הגרלת 'מנוחה בקופסא'

ע"ס 50 ₪ | 1x זוכים

המפעל העולמי 'תורה שבכתב' ערוך ומוכן לקראת התחלת התורה מבראשית

ומקדם בברכה את רבבות אלפי הלומדים הוותיקים
והמצטרפים החדשים לגיונו של מלך!

תורתך שעשועי

יוסיף דעת

פולמוס שבועי

חידוד בפרשה

הבנת הפרשה

מנוחה בקופסא

בקיאות בתורה

ניק וחכים

מוחים בפרשה

קטן היודע

חידודים בפרשה

מבחנים

סיכומים יומיים

בסיסי | בעיון

מבחנים שבועיים

בסיסי | בעיון

מבחנים שונים

הפטרה | גמרא | הדרן | ועוד

חדש!
מבחי
שישי ושבת
פתחים גם
ביום ראשון

הוצאה לאור

הגיליון השבועי

עם תוכן עשיר ומרתק על פרשת השבוע
עם פירוש רש"י הק'

מופץ באלפי נקודות הפצה
בכ-40 ערים ברחבי הארץ

מכון תורה שבכתב

הפקת חומרי עזר וסיוע
חוברות וקונטרסים | מהדורות
חומש ורש"י בהוצאה מיוחדת,
ספרי תורה שבכתב | ועוד

הניזולטר היומי

מלא וגדוש בתוכן איכותי
שימתיק לכם את היום
מופץ להמוני מנויים בעולם כולו

שיעורי תורה

קו קול התורה

• סיכום יומי מתומצת

• שיעור יומי מורחב

• שיעור שבועי מסכם

במגוון שפות וסגנונות:

עברית | לשון הקודש | אידיש

אגף השיעורים

• הקמת שיעורי חומש ורש"י

• סיוע לרמי"ם ולמארגני שיעורים

• התאמת רמי"ם וחברות ללימוד חורש"י

חדש!

אל תפספס את היסוד - הצטרף ללימוד יומי מתוק וקבוע בחומש ורש"י:

02.500.20.18

TS025002018@GMAIL.COM

גיליון שבועי עשיר בתוכן | ניזולטר יומי מרתק | מערכת מבחנים יומיים ושבועיים | מערכת
שיעורים במגוון שפות וסגנונות | מדור 'תורתך שעשועי' | הגרלות ענק ומתן שכרה בצדה

בשיתוף:

